

М.М.Боголюбов –людина, особистість, учений, педагог

Салата І.М.,

Ткаченко І.А. - кандидат педагогічних наук, доцент

*“А чи не існує кілька Боголюбових,
кожний з яких — найбільший спеціаліст
у своїй галузі?”*

Н. Вінер

Микола Миколайович Боголюбов народився в м. Нижньому Новгороді (Росія). Після завершення семирічки самостійно займався математикою і фізикою. З 14-ти років брав участь в семінарі кафедри математичної фізики Київського університету під керівництвом академіка Д. Граве. У 1924 році у п'ятнадцятирічному віці М. Боголюбов написав першу наукову працю, а наступного року був прийнятий безпосередньо до аспірантури при Всеукраїнській академії наук (науковий керівник академік – М. Крилов), яку закінчив у 1929 році, отримавши у 20 років ступінь доктора математичних наук.

У 1930 р. до Михайла Боголюбова прийшло перше визнання – він отримав на міжнародному конкурсі премію Академії наук Болоньї (Італія). Тоді ж ВУАН присуджує Боголюбову вчений ступінь доктора математики без захисту дисертації, яка у зв'язку з запровадженням загальносоюзного законодавства про вчені ступені та звання, була затверджена ВАК СРСР у серпні 1936 р.

Один із найплідніших на новітні ідеї періодів життя М.М. Боголюбова, на наш погляд, пов'язаний з Києвом – з Інститутом математики (1945-1956 рр.) та пізніше з Інститутом теоретичної фізики, який створив М.М. Боголюбов (1966-1973рр.) і якому в наш час присвоєно його ім'я. Фундаментальні дослідження М.М. Боголюбова в цей період творчої діяльності призвели його до створення абсолютно нових креативних напрямків у теоретичній і математичній фізиці. До Інституту математики М.М. Боголюбова було зараховано 1 березня 1945 р. за наказом академіка М.О. Лаврентьєва (пізніше одного із засновників Сибірського відділення Академії наук СРСР), який тоді був директором інституту, старшим науковим співробітником з дорученням керувати семінаром з нелінійної механіки.

Вже в той час у працях вченого стає помітною головна риса його наукового стилю. Ось як писали про це учні Боголюбова М.М. до його 80-річчя: «Головна риса наукового стилю Миколи Миколайовича полягає у вмінні оцінити ключовий характер проблеми і потім не зупиняючись перед труднощами, створити адекватний метод розв'язання проблеми, причому злиття математики і фізики змушує кожного, хто вивчає праці М.М. Боголюбова, згадати про ті часи, коли представників природничих наук називали просто натурфілософами».

Боголюбов М.М. створив наукові школи у Києві, Москві та Дубні. Почесний член багатьох іноземних академій наук. Президією НАН України засновано премію ім. М. Боголюбова, його ім'я присвоєно Інституту теоретичної фізики НАН України.

Протягом сімдесяти років своєї наукової діяльності М.М. Боголюбов написав і опублікував понад 300 наукових праць з математики, математичної фізики, статистичної механіки, квантової теорії поля, фізики елементарних частинок. Яскравий талант дозволив Миколі Миколайовичу сформулювати та розв'язати ключові проблеми теоретичної фізики, якими визначались головні напрямки наукового та технічного прогресу ХХ століття.

Використана література:

1. Історія української науки. – Львів, 1993.
2. Велика радянська енциклопедія. – М., 1981.
3. Енциклопедія українознавства. – К., 1994-1997.